

landets alla bildade invånare, med undantag af studenterna. Var då Hr L. den närmaste att upptaga den utkastade handsken? Ingalunda. Men om han i uttrycket fann ett fel och en orättvisa, hvarföre icke enkelt säga: det var akademiska lärare¹, hvilka först väckte fråga om en konstförening och om behofvet af en samling för bildande konst, och denna impuls föranledde den studerande ungdomens intresse för saken; skön konst har dessutom i poësin vårdats och idkats; M. B:s uttryck stöter således en smula på tom fanfaronad? Sin egen person, sin tillryggalagda verksamhetsbana hade H:r L. med allt skäl kunnat lemna ur spelet, öfvertygad, att ingen vill nedsätta hvarken den ena eller den andra, samt att för hans ära intet sjelfförsvar behöfves eller kan gagna; isynnerhet då ingendera blifvit angripen. Äfven om H:r L. skulle lemnat konsten derhän, få har vetenskapen lemnat honom tillräckligt utrymme att verka. Vården om konsten och esletisk bildning har knappt närmare ålegat H:r L. än hundra andra.

Men om den ömtålighet H:r L:s artikel röjer är oväntad och ger ett skadligt exempel, hvad skall man då säga om det utbrott mot Tidningspressen, hvartill densamma förledt honom? – Vi tala mildt, då vi säga, att det röjer en beklaglig likgiltighet för allmänna bildningen. Att icke anse yttranderätten i landet vara nog kontrol underkastad; att förespegla, det tidningspressen, sådan den i landet är, kan verka förstörande för sanning, rätt och samhällsordning – detta vittnar om en så ringa förtröstan till sanningens egen makt, om så ringa rättvisa, om så föga känsla för allmänna bildningens mest i ögonen fallande behof, att det endast kan beklagas, att H:r L. låtit harm och sårad egenkärlek göra sig till tolk för så mörkret älskande tänkesätt. Vi beklaga detta, fast öfvertygade, att endast stundens harm dikterat de förkastliga orden. H:r L. *måste* erkänna, att yttranderätten i landet åtminstone är kontrollerad nog. Han *måste* erkänna, att i Tidningslitteraturen, huru ringa än de krafter äro, hvilka uppehålla densamma, för närvarande röjes ett sträfvande, ädelt, fosterländskt, varmt för bildningen. Han må utan orättvisa tadla de fel, som begås; man skall uppmärksamt lyssna till hans råd. Men han *måste* önska nämnda sträfvande utrymme och framgång – ty det är hans eget.

23 NÅGRA LAGSTADGÅNDEN, SOM I SAVOLAKS OCH KARELEN ICKE GÅLLA.

Saima n:o 46 13. XI 1845

Uti några föregående artiklar hafva vi försökt fästa uppmärksamheten på de olika sätt, genom hvilka en lag kan menligt inverka på allmänna sedligheten. Bland hithörande nämndes närings och tullagstiftningen, såsom båda lätt uppmuntrande till laglöshet genom öfvertygelse om lagens orättvisa. I den ekonomiska lagstiftningen finnas en mängd stadganden af samma art. Bland dessa vilje vi nämna ett par, af serdeles inflytande för denna landsort, hvilka sed och nödtvång gjort till snart sagdt toma ord.

Vi afse här i första rummet den lag, som vid tillstånd till såganläggning fäster vilkoret af en viss bestämd tillverkning. För denna gång lemna vi frågan om dessa anläggningars gagn för landet derhän. Det är oss nog att förutsätta, det i dem stora kapitaler äro nedlagda, äfvensom

¹ Till dessa hörde Hr L.

stora penningssummor genom dem årligen sättas i omlopp. Det är dock icke blott den härigenom uppkommande vinningen, som bryter lag. Utan, såsom vi snart skola visa, så uppstår här nödvändigheten att antingen nedläggga hela sågrörelsen eller öfvertråda lagen.

En sågägare har benäget meddelat oss summarisk uppgift öfver inkomster och utgifter vid hans sågverk. Händelsen lærer göra, att denna såg är mindre väl belägen, så att transportkostnaden utfaller serdeles hög. Likaså förefalla åtskilliga mindre utgiftsposter nog öfverflödiga eller dryga, t. ex. aflöning till tvenne stockmätare och en stocksorterare utom öfrig betjening samt 500 R.:l årligt slitage för en till plankforsling begagnad lodja. Men detta inverkar föga på hufvudslutet, hvilket vid sågning af 5 000 stock upptager utgifterna till 27 580, inkomsterna till 26 575 Rubel B:co A. Här uppstår således ett deficit af 1 005 Rubel samma mynt. För att gifva läsaren ett begrepp om transportkostnadens höga belopp, tillägga vi, att, då hela tillverkningen på stället kostat ungefär 20 tusen rubel, denna omkostnad genom transporten till Varkaus stiger till nära 7 tusen rubel B. A.

Tror man nu, att sågverksegarene årligen underkasta sig en sådan förlust, eller att de af pur patriotism drifva en rörelse, som intet inbringar, så fordrar man af dem uppenbarligen mera än billigt är. Och likväl är det säkert, att rörelsen nu åter oafbrutet drifves. Låt oss tillse, huru detta möjligen kan förklaras.

En stor del af utgifterne äro af den art, att de utgå till lika belopp för en större och mindre tillverkning. Räknar man hit aflöningen för den anställda personalen och räntan på kapitalet för anläggningen, så uppgå dessa poster vid den nämnda sågen till ungefär 10 tusen rubel. Skulle således ytterligare 5 000 stock afverkas, så skulle de ökade utgifterna göra endast 17 1/2 tusen rubel, hvilka afdragna från brutto inkomsten 26 1/2 tusen rubel skulle frambringa en behållning af 9 000 rubel B. A. Man frågar kanske: tillgår verkligen sålunda? Vi vilja i detta hänseende intet påstå; men klart är, att, om en såg är privilegierad för afverkning af endast 5 000 st. stock, intet annat medel för en lönande sågrörelse kan gifvas än »öfversågning.»

Lagen eluderas sålunda? – Ja, nödvändigheten bjuder det. Lagens skenbara orättvisa uppmuntrar dertill. Ty densamma lägger band på den enskildes frihet att förvärfva, att köpa och sälja, under det att detta förvärf synes i högsta måtto gagna orten och landet. Kronan beröfvas sålunda en intråd? Men man vet, att förlusten ersättes statskassan tiosfaldigt genom ökade penningetillgångar i landet, genom utgående tullen och genom ingående tull på varor, hvilkas införskrifning sågprodukternas utskeppande föranleder. Hvem skall väl under sådane förhållanden tänka på att strängt efterlefva lagen och bereda sin undergång? Nu gifves vanligen ingen sågrättighet till högre afverkning än af femtusen st. stock, D. ä. ingen såg kan bära sig, utan att detta bestämda belopp öfverskrides.

Vi skola på annat ställe nämna något ord om nyttan eller skadan af en sådan lag, ifall den kunde upprätthållas. Här fästa vi uppmärksamheten endast på det för allmänna moraliteten menliga i densamma. Man har här åter en lag, hvars öfverträdande måste vara allmän sed. Följden häraf måste också blifva den ofta nämnda, att nemligen vanan föder missaktning för lag i allmänhet, gör lagbrottet till allmän sed och således äfven öfverhufvud leder ifrån redlighet i görande och låtande.

Den föreslagna nya Skogsordningen afser att bibehålla denna källa till depravation. Det i korthet anförda torde antyda, huru förderlig en sådan lagstiftning måste blifva. Lätt är också att ådagalägga, att den

blir onyttig, emedan den aldrig kan strängt handhafvas. Ty antingen måste då rörelsen upphöra eller bedrifvas uti ännu större skala, för att gifva en vinning, som kan besegra hvarje hinder af författningen.

Om svårigheterna vid handhafvandet säges i en skrift, hvilken blifvit aflemnad såsom anmärkning vid förslaget till Ny Skogsordning, bland annat:

»Då kronobetjeningen ser, att uti öde trakter skogar finnas, hvarest träden till tusendetal nedruttna och förstöras, om de icke användas för sågarne, så måste lagbudet gifva vika för öfvertygelsen. Ty man inser lätt det för landet gagneliga deri, att dessa träd inbergas undan förgängelsen, och glömmes författningar, hvilka endast motarbete detta gagn.»

10

Samma skrift visar med öfvertygande ord, huru ett annat hithörande lagbud likaså och af enahanda anledningar måste blifva utan all kraft och verkan. Deri säges:

»Mången kronohemmansåbo vinner från hemmanet icke större afkastning, än hvad han använder till nödortftigaste lifsuppehälle för sig och sin familj. Men han har andra behofver, af salt, jern och penningar till kronoutskylder. Huru skola dessa behof fyllas? Skog finnes på hemmanet till öfverflöd, men det är honom förbjudet att afyttra densamma. Kronobetjeningen infinner sig och utmåtar häst och boskap. Penningelån kan icke fås; det förpantade skall försäljas. Bonden är ruinerad. Då bönsfaller han att få till närmaste såg afyttra några 100 tal stock, hvilkas forlön kan betäcka kronoresterna. Kronobetjeningen, som ser bonden förgås midtibland det rikaste öfverflöd och vet, att skogen i all händelse af tiden härjas, ömmar för bondens belägenhet och antingen beviljar hans bön, eller blott beklagar honom och säger nej – ty författningarne bjuda det. I sednare fallet återstår för bonden intet annat än att riskera, ty den yttersta nöd står för dörren. Han hugger utan tillåtelse stock och släpar den till en såg, kommer sedan till länsmannen och liquiderar sina kronoutskylder. Denne inser väl, hvarifrån penningarne komma, men han tiger af mensklighet, glad att den arma bonden blifvit räddad, äfven tillfreds att slippa den lönlösa resan för att hålla auktion.

20

30

Skulle åter kronobetjeningen strängare beifra sågarnes produktion utöfver privilegium, så skulle bondens stock af dessa icke mottagas, och han icke finna räddning ur sitt betryckta läge. Men sågegaren, som känner dessa förhållanden, vet, att kronobetjeningen under dylika omständigheter måste tåga, köper stocken och sågar utan att tänka på författningen.

40

Dessutom då skogshygge sker om vintern, vid ett par alnars djup snö och i djup ödemark, måste det ofta undgå kronobetjeningens uppmärksamhet. Och då alla grannar hafva samma intresse vid, att saken hålles fördold, så finnes icke lätt någon angifvare.»

Denna bevisning är så enkel, att intet behöfver tilläggas för sakens utredande. Äfven åboen på ett kronohemman betraktar sig såsom egare af jordens produkter. Huru skall han väl då kunna anse en lag för rättvis, hvilken förbjuder honom att i dessa produkters försäljning söka sitt välstånd eller, ännu vanligare, räddning från tryckande nöd? Och hvilken tillsyn kan väl förmå honom till dess efterlemnad?

50

Medan nu ett fördomsfritt öfvervägande af förhållandena lärar att inse, hvad äfven erfarenheten vitsordar, att dylika i den enskildas hushållning alltförmycket ingripande stadganden blifva för nationalvälståndet onyttiga, ja hindrande, och för allmänna sedligheten säkert

skadliga, har likväl äfven förslaget till Ny Skogsordning förordat bibehållande af dessa lagstadganden och ökat dem med nya lika inskränkande. Så lemnas här (§ 48) kronohemmans innehafvare rättighet, att fritt göra uppodlingar på hemmanets jord, men det förbjudes dem att afyttra den skog, som för uppodlingen måste fällas. Från sina sveder kan en sådan åbo hafva sitt behof af furu och granved. Byggnadsvirke behöfver han icke på decennier. Han måste således med möda uppbränna den fällda skogen eller släpa träden tillhopa för att nedruttna. Åtminstone beror det på en tillfällighet, om han kan få tillstånd till dessas försäljning, och han nödgas i all händelse för vinnande af detta tillstånd göra en kostsam resa till läneresidenset och lemna sig i händerna på någon prejande vinkeladvokat. Likaså förbjuder samma Förslag egare af skattejord att på längre eller kortare tid ifrån hemmanet afsöndra skog eller annan jord. Denna nya inskränkning, gör äfven den tillåtna utarrenderingen af jord för ända till femtio år ogiltig. Äfven detta skogsbesparing åsyftande förbud kan lätt kringgåas genom »försäljning» för bestämd tid af alla träd inom viss trakt, som uppnått en aftalad, för sågarnes behof tjenlig storlek. Genom detsamma vinnes sålunda endast öfning uti att kringgå lagen och grundlägges missaktning för dess bud.

En nog lång erfarenhet har visat, huru betydelselösa dylika förordnanden blifva. Hvar har väl t. ex. den lag, som för hvarje hemman stadgar ett visst mått årlig inhägnad och dikning, anläggande af humlegårdar o. s. v. funnit någon efterlefnad? Skulle icke egen omtanke och fördel härtill ledt jordbrukaren, så funnes troligen ingen enda famn gärdesgård eller dike i landet. Ekonomiska lagar kunna väl undanrödja hindren för den enskilda hushållningen men aldrig åstadkomma en hushållning, som strider mot den enskildas fördel. Summan af de enskildas båtnad är i detta fall det allmännas. Och der icke föräldrakärleken kan verka omtanke för kommande generationer, der bemödar sig lagen förgäfves att åstadkomma den. Vi skola i en följande artikel om sågrörelsens inverkan på landets välstånd finna ett ytterligare tillfälle att ur eftertanke och erfarenhet hemta bevis för denna sanning, hvilken för öfrigt ingen betviflar, då det gäller hans enskilda hushållning, men hvars allmängiltighet lagstiftaren af nitisk omtanke för framtiden lätt kan ledas att förbise. Detta förbiseende innebär, såsom vi sökt ådagalägga, ett öfverskattande af lagens inflytande i materielt hänseende, men en glömska af dess ofta mindre märkbara men säkrare följder för ett lands andliga kultur.

24 TIDNINGSPRESSENS EKONOMISKA SIDA.

Saima n:o 46 13. XI 1845

Läsaren har kanske sett berättas, att i Paris med början af nästa år utkommer en Tidning »L'Epoque,» en jette bland sina medtäflare. Om pris och innehållets myckenhet jemföras, skall detta blad blifva aderton gånger billigare än Debats, nio gånger billigare än Constitutionel. Dess bestånd är grundadt på ett kapital af flera millioner. Aktierna stodo en tid 2 å 3 hundra francs öfver pari. Det är klart, att detta blads uppträdande skulle sätta skräck i öfriga tidningsegare.

Med anledning af denna hotande nya omhvälfning i tidningsverlden har man mycket talat om det förderfliga deri, att tidningarne blifvit föremål för handelsspekulationen. Man säger: »I samma mon, som